

L

Nr. 2

O

I

T

Aprill 1933.

Igasugu sise-, välis-maalri ja lakeerimise tööd võistlemata häduses
mõõdukate hindadega teeb

Maalri ja lakeerimise tööstus

FELIX PILT

Tartus, Kastani tn. 58.

Võistlemata häduses piimasaadusi:

Võid,

Vahu-, press- ja hapukoort,

Hapu- ja kohupiima,

Juustu, kilu, sprotte jne.

soovitab mõõdukate hindadega

Piimaäri, Narva tän. 56.

Jällemüüjatele soodsam ostukoht.

LOIT

TARTU LINNA TÖÖSTUS- JA MAJANDUSÕPILASTE-KOOLI
ÕPILASKONNA AJAKIRI

Nr. 2

APRILL 1933

2 a.

5407
(18.10.4)

✓
675604
Saateks.

Kallis Tartu linna tööstus- ja majandusõpilaste-kooli õpilaspere! Käesolevaga astub „LOIT“ teist korda teie ette, et pakkuda vaimutoitu Teie enda seast võrsunud autoreilt. On tervitatav nähe, et õpilased peale töötamist töökodades ja ärides nind õhtuti koolis suudavad teotseda ka kirjanduse alal.

Õpilased! toetage oma „LOIT’U“ ostmisega ning pühendage natuke omast ajast selle lugemiseks; aineiline toetus võimaldab „Loidul“ ilmuda ka edaspidi, peegeldades Teie huve ja soove. Omalt poolt soovin, et kasvaks suureks loitlaste sõbralik pere, sirutades võimsasti kõige poole, mis hää, ning et elustuks õpilasis tahe väljenduda ka kirjatähe abil, mis oleks võimsaks teguriks enesearendamisel ja kasvatusel.

Head edu õpilaspere ajakirjale soovib

Teie direktor **M. VELLEMA**

Järgmine „LOIT“ ilmub juubeli albumina kooli 10. aastapäeva puhul oktoobris 1933 a. Kaastöid võetakse juba vastu.

Enam valgust.

Vaatepiiri kumeruse tagant koidab punakat valgust. Taeval pais-tavad algava koidu esimesed süttivad tulikiired. Ööhämarast sirutab tuhandeid inimlapsi omi käsi selle tõusva valguse suunas.

Selle, idataeval süttiva valguse mõjul lööb uuesti lõkkele igatsusi, milliseid oli matmas must, mure-pilvine öö. Süttivad jälle loitma tule-keelil lootuste tulitõrvikud ja nende kandjad, noored rändurid, astuvad julgel sammul ahtakest rada mägi-harjade suunas. Jõuda sinna ajaks, kui päikese esimene tulikiir tungib vaatepiiri kumeruse tagant, ajaks, mil tõusvale päikesele saaks hüüda oma esimese noorusjõulise tervituse.

Ent sellele rännule, ahtakest rada pidi, kutsume kaasa sind noor, sind sinu süttivas tules, kelle südames palavam leek, kelle hinges lootuste tulikuma; pöörame sinu poole, sa täisikka astunud rändur, kes oled jäänud nooreks, kuigi sa pettunud sõdurina tahad visata käest võitlusrelva; kutsume kaasa sind haavatu, kes jäid maha esimesel tormijooksul, kelle lootuste tulekoldelt on kustumas viimne tungal.

Uuesti loitma lootuste tulitõrvikud! Uus ja võimsam ründ valguse poole, — siis näeme kord päikese sündi.

Kuid seni, kuni võitled, kuni käid ahtakest rada, too ohvriks kõik, et tühjaks ei jääks lootuste tulekolle.

Ja kui üle sinu, mu kaasrändur, kipub laskuma lootusetuse udu, kui su jalgade ette jääb aegloo-saast, millest pead minema üle, kui sind lööb mure su töös ja oled väsinuna mahajäänud teistest, siis võta või ainuski nooruse tuulepuhang, mis sütitab uuest lõkkele kustuvad söed! Võta sel nooruse-tuulepuhangul tõusnud tuliloit, või neistki lühikesist ridust, millised ulatame sulle, vii need read kaasa enesega pikal rännul. Lase või ainus, ekslev pilk üle neist ja sa näed siitki, et sa pole üksi sellel rändel, vaid et sinuga ühes rändab tuhandeid inim-lapsi sama teed süttiva valguse suunas, et pole üksinda sinu käed siru-tatud tõusva päikese poole, vaid et tuhatpäine hulk, ühes oma käte-tõstega, saadab oma hingest leekiva igatsuse: enam valgust, enam sütitavat tuld, enam lootust!

Ja kui sa kaasrändur, oled siis, või eksleval pilgulgi, silmitsenud läbi need, sulle ulatatud read, siis jäägu või ainsakski troostiks sulle teadmine, et pole sa üksinda sel teel, vaid et sinuga kaasas kõik need hulgad, kes on rändel tuleviku tähiste suunas.

Ja küllap näeme kord sind ennastki, sa tulemerena lõõmav päike!

Loidu toimkond.

Kooli I kirjandusvõistlusel 1933 a. II auhind.

Sinimeri

H. Roos.

Sinimeri, siis olin ma noor,
 Kui kord su kaldale astsin; —
 Kõrgel su üle sinine loor,
 Sõrmi ma lainte suus kastsin.

Päike paistis laineile alla,
 Virvendas siis su peegelpind,
 Taevas kõrgel end laotas valla,
 Juures su meri, õnnes rind!

Ja su lainete kohast kajas
 Mu kõrvusse meelitav viis . . .
 Su juurde mu süda mind ajas,
 Su lainte ees rahu mul siis!

Seisan su kaldal, kus ainult liiv
 Uhutud lainetest siia,
 Sinu kaldalt suur lainetetiiv,
 Tahaks kui kaasa mind viia.

Ja nüüd tormid sust käinud üle,
 Kordi mitu sind katnud jää; —
 Mulle endselt avad sa süle —
 Sinu juures mul ainult hää!

Su kaldal, mu meri, nüüd olen.
 Sa küsid, miks olen ma siin?
 Mu süda mind sunnib, — nii tulen:
 Arm, elu ja õnn on mul siin!

1932

Hilised külalised.

(Biograafiline katkend novellist „Tähistud tee“).

Täna, kui ulub akna taga külm taline tuul, raputab külmast tarretanud õunapuuoksi, puistab valget lund, olen ma piduperemees. Täna kutsun enesele külla mälestuste perekonna. Täna õhtu pühendan ma omile armsaile sõbrule, kes olnud lühemat või kauemat aega mu saatjaks eluteel. Tulge, mu sõbrad, tulge kõik! Tulge mu väiksesse tühja tuppa, mis sageli on nii külm. Olge mu külalised täna. Tahaksin Teid tervitada täna ja jätta jumalaga. Kes teab, kas kunagi puutume kokku enam eluteel. Ärge pahandage, et mul pole pakkuda teile midagi, isegi istet mitte. Ainuke tool, mis mul on, selle hoiame auvõõrale. Tulge, mu armsad sõbrad! . . .

Esimene oled siis sina, mu sõber Mälestus lapsepõlve toast, mille aken on vastu kaasikut. Tere tulemast! . . . Kui sageli ei vaadanud ma säält külmal talvel tuisu möllu, lumehelbete tantsu. Kui sageli ei sulatanud hingeõhuga jääd aknaklaasilt, et näha, kuidas sädeleb lumi päikesekullas. Ja õhtuses videvikus, kui polnud süüdatud tuld, kuidas ma siis istusin sooja ahju juures, kuulasin tuule vingumist korstnas, kilgi laulu ahju taga ja toonesepa tiksutamist sängisambas. Hää oli ehitada õhulosse, üks ilusam kui teine, tunda mõnu nende purunemisest, luua illusioone sellest, mida teha siis, kui saadud ju suureks ning targaks. Ja nüüd — kaugele eemale vanasse õlgkatusega majja on jäänud maha mu lapsepõlve tuba. Kaugel, ääretute lumiväljade taga, taga metsade, mägede, taga külmetanud jõgede, järvede, soode, rabade — säält oled sa, mu lapsepõlve kodu. Kes unistab säält nüüd sooja ahju ääres, kes kuulatab tuule vingumist korstnas? Kes ehitab säält nüüd õhulosse, loob illusioone? Ehk on hoopis tühi too väikene kambrike vanas õlgkatusega majas, aknad hoopis jäätunud? Sõber Mälestus — vii kaasa, kui lendad sinna, mu soojemad, südamlikumad tervitused! Tervita kilke ahjutaga, lohuta toonesepi sängisambas, tervita vinguvat talituult korstnas. Vii päiksepaistet, vii sooja, et sulaks jää aknail ja väike unistaja, kui see on toas, võiks näha tuisutaadi tantsu kaasiku foonil . . .

Säält tuleb keegi — ah, sina oled, väike kõhetu sõbranna Mälestus Least. Kuidas oled sa mulle armas! Ulata oma käekene, et võiksin seda pigistada. Sa väike, väike, vaevalt tunnen sind veel! O—jah! Väike olid sa, olid rumal, sõnatu. Kuidas ma võtsin kokku kogu oma oskuse, et saada sind rääkima, mina, kes ma isegi olin varem vähese sõnaga. Kuidas ma harjutasin, kuni see lobisemine kasvas mulle verre.

Kasvas mulle verre hulk optimismigi, mis on niivõrt tugev, et harva sellest murrab läbi kurbmeelsus. Lea — ole tänatud, selle sinu teadmata omandatud varanduse eest. Ma sain su ehk rääkima. Elutormid kandsid teisale nii sind kui mind. Sa rääkisid, rääkisid, teisile, kuigi vahest mõtlesid mulle . . . Mälestus, kui väikseks sa oled jäänud, kuid sa oled kallis mulle! Hellitan sind kui pühadust. Mälestus — mine otsi üles ta! Otsi ta üles ja vaata, ehk on tal mure. Lohuta teda sel külmal tormisel õhtul, kui lumimassid tuule-hoogude tõukel aevlevad õhus. Paita ta kõhnu kahvatuid põski ja ütle talle, et ma olen olnud ülekohtune talle. Ütle, et ma oma parimad soovid olen hoidnud temale. Andku see temale tahtejõudu kõik unustada, võita elus suuri-maid raskusi!

Kes oled siis sina? — Muidugi mälestus Babyst! Tere sinagi. Tunnen sind, sa oled maru. Pea meeles, kui lahkud, vii tervisi Baby'le ja ütle, et olen andestanud talle. Ütle — olen armastanud teda ja kannatanud tema pärast, kes elukogenuna mu paremad tunded kui väärtusetu ballasti heitis üle parda, viies mu elu hukkumise äärele. Aga valu oli ilus, need esimesed kannatused on rikastanud mu hinge. Ei ole ta südamehäääl andnud talle rahu, siis lohuta teda ja ütle, et ma kunagi teda enam ei nea. Olgu ta õnnelik, õnnelik unustuses!

Õudne külaline, kõhn luine — oled ka sina kutsutud täna? Astu sinagi sisse, ole viivukene aega minu külaline. Meeleldi vestleksin sinuga. Küsin, miks oled mind saatnud pea kõigil mu rännakuil? Miks oled sundind end mu seltsiliseks alaliselt? Miks astud nüüdki veel igapäev sisse mu poole. Tean, sa oled süütu! Sümptoomid peituvad minus eneses. Ole siis tänagi arusaaja ja jäta mind üksi mu sõpradega. Ära riku meie tuju! Tervita minnes teisi minusuguseid. Ütle, et nemadki pole üksi! . . .

Tervitan sind uustulnuk. Täna tulemast. Sulle tarvitada mu ainus iste — ole mu olengu auvõõraks. Istu! Sa oled ju väsinud mu intiimseim sõber, mälestus Dodyst. Puhka vähekeseks jalgu. Oled ju väsinud, udune, et vaevalt märkan su kontuure. Kusagil kaugel, väikses toas oli kunagi väike, vaevalt märgatav tütarlaps. Teda mäletan vaevalt, pole tundnud teda kunagi, ega tunne ehk edaspidigi. Sa noor hing! Kaotasin su silmist. Kunagi, kui olid sirgumas neiuks, viitasid ise endale, pääs üks unistus roosilisem, kui teine, noor rind paisumas võimsais tulevikulootusis. Kuidas sa otsisid üles vana truud hinge, inimese, kelle süda oli tuksunud varem ümbrusele soojalt. Kuid too süda on nüüd jahenenud, kinni teda ümbritsevaile kaasinimeste muredele, püüdeile, igatsusile. Jooksid siin peaga vastu müüri, pettusid ja pöördusid

iseenesesse. Ära ole mulle kuri! Saan sellest aru nii hilja, nii hilja. Keegi pole kuulnud sind, keegi pole mõistnud sind — valusalt lõikab see hinge. Ei suuda mõista minagi vahest ka nüüdki sind, su ulatuslikkuses. Kuidas on olnud see haavav sulle! Ikka ja ikka tulen tagasi selle juure . . . Mälestus! Vii soovid Dody'le! Ütle talle, et vaene rändur, kellel pole muud, kui reisikepp; kaugel toas, õhtuses videvikus, ootab, et andestad talle, et leiad õnne unustuses. Saatku tuulelt oma vastus, ehk leian siis rahu . . .

Ja nüüd, mu sõbrad, jätke mind väsinud üksi. Minge nüüd igaüks oma ülesandega ja saabuge õnnelikult sihtpunktile läbi tormide. — Õnn kaasa!

Olly Rodima.

Meie tänapäeva kultuur- ning sotsiaalelust.

Väljavõte õpetaja E. Adamsoni ettekandest, mis peetud TLTM-õp. k. aastapäeval.

Mis on kultuur üldse? Kultuur on kõige-pealt inimkonna kõrgete püüete rida, mis avaldub iga rahva elus, kunstis, teaduses, tehnikas ja kirjanduses. Kultuuri edasiistutamine sünnib kasvatuse kaudu, sest kasvatus on teadlik mõjuavaldus vanemait nooremaisse. Selle teadliku mõjuavalduse — kasvatuse — kõrval leiab aset veel teadvuseta mõjuavaldus ühiskonna kaudu, sotsiaalse elu ja ümbruse kaudu. Ühiskonnata pole mõeldav kultuur. Ühiskonnata pole mõeldavad ka nüüdisaja inimese eluavaldised. Jääb püsima juba kreeka mõttetarga (filosoofi) Aristoteles'e avaldatud vana tõde: „Inimene on ühiskondlik loom“.

Terve inimese vaim saab vabaks ühiskonna kaudu. Kultuur ja rahvas — ühiskond — on paratamatud tegurid, sest kultuur on ühiskonna selgitaja. Ei saa muidu väärtuslikuks, haritud inimeseks kui kultuuri kaudu.

Milleks kohustab meid meie tahe parema tuleviku poole? See kohustab meid kõigepealt ühisele koostööle. Selle eelduseks aga on teineteise tundmine. Ainult see teeb võimalikuks nüüdisaja kultuur-eluga kaasaelamise, teineteisest eeskuju leidmise ja kultuuri ülesannete ühiselt täitmise. Selleks on vaja paremini tundma õppida ennast, oma rahva ja kultuuri vaimutuuma, oma arengu võimalusi, ülesandeid ja teid. Et vähegi aru saada meie rahvusliku kultuuri arengust ja tase-mest, selleks on tarvis kas või linnulennul tundma õppida meie rahva

kultuurelu tähtsamaid avaldusi. Alates möödunud sajandi algusega, s. o. orjapõlve lõppemisega, on eesti hariduselu kujutanud jätkuvat tõusu. Selle hälliks on olnud kõigepealt meie rahvuslik, omakeelne kool.

Eesti rahvuslik kool, haridus ja kultuur saavutasid oma õitseaja alles Eesti iseseisvuse aegu. Alles meie päevil, mil iseseisev Eesti võimalik, tunneme esimest korda täiel määral eeldusi omapärase kultuuri loomiseks ja vaimliseks iseseisvuseks teaduse, kirjanduse ja kunsti alal. Milles väljendub meie omapärane kultuur? Pole kahtlust, et kultuuri tähtsama osa moodustab n. n. haridus, teadmine. Kahtlemata väljendub väline kultuur, just haridus, teaduste harrastuses, teadmishimus. Rahuldustundega võime konstateerida fakti (tõika) et see väline kultuur, nimelt haridus on eesti rahva keskel juba saavutanud võrdlemisi kõrge astme. Lugemis- ja kirjutamisoskus on Eestis peaaegu üldine. Ja mil veel suurem tähendus: õppimishimu, teaduste harrastus on meie rahva keskel suurem ja üldisem kui isegi mõnes vanemas kultuurriigis. Kuid ainult teadmine, koolis-käimine ja teaduste harrastus ei tee veel rahvast (niisama nagu üksikut isikut) kultuurseks. Miski maa üldkultuuri kõrguse all ei tule mõista ainuüksi tema kooliõpetuse, hariduse laiust. Üldkultuuri välismõõdupuiks on veel palju muid vaimusaavutisi. Üksiku isiku kui ka terve rahva kultuuri kuulub peale teadmiste veel palju muud, mis alles viib tõelisele kultuurile. Tihti võib inimeses, kes omandanud suurepärase hariduse, peituda palju kultuuri madalust, iseloomu negatiivseid (eitavaid) jooni, nagu näiteks äärmist omakasupüüdu (egoismi), teistest hoolimatust, sallimatust, ülbust, kõrkust ja isegi alatust. Ja ümberpöörduvalt: kõrge seesmine kultuur, n. n. südameharidus, vaimline kõrgus ja hingeline puhtus võivad oleskolla sellises isikus, kelle kooliharidus ja teadmised on võibolla väga puudulikud. Juba sellest selgub, et tõelise kultuuri valda ei kuulu mitte ainult teadmised, haridus, vaid kõigepealt südameharidus, loomusunniliste püüete (instinktide) puhtus, iseloomu-kindlus, tahtetugevus, julgus ja elukommete õilsus. Ja sellelt seisukohalt nüüdisaja kultuurile vaadates, jõuame küll otsusele, et meil, eestlastel, kultuurrahvana vaadatud, veel kaunis palju puudub sellest seesmisest kultuurist, isegi nii palju, et meie rahvas selles suhtes suurel määral maha jääb mitte ainult esirinnal sammuvaist kultuurrahvaist, vaid ka niisuguseist rahvaist, kes hariduselt meist madalamal seisavad. Enne kui üksikasjalisemalt selgitada meie nüüdisaja kultuuri puudusi ja sotsiaalelu pahesid, tahaksin iseloomustada tänapäeva inimest nii sageli esinevat kõlblist (ütleksin meelsamini ebakõlblist) ilmavaadet. Meie praegust ajajärku iseloo-

mustab sageli tabavalt kõikide püüete ja tegude sihikindlusetus ka kõige väiksemas asjus. Ilma mingisuguse kaalutluseta allutakse sageli välisilma mõjudele. Iseäranis valusalt puudutab see meie noorsugu. Joostakse üldsuse nõuete järele, küsimata sellest, kas see ka kokkukõlas mingi kõrgema sihi ja õilsamate püüetega. Tihti puudub tänapäeva inimese elul igasugune mõte ja väärtus. Elatakse päevast-päeva küsimata sellest, kas see ka õigustatud ja õige. Passiivsus ja üldine loidus valitseb sageli laiades rahvahulkades ka kõige elulisemate (aktuaalsemate) küsimuste puhul. Kui julgeksin paaril sõnal iseloomustada, mis meil seesmise kultuuri suhtes kõigepealt puudub, siis ütleksin: Meil ei ole küllaldaselt enese ja oma loomaliikkude instinktide üle valitsemist ja elukommete puhtust ning õilsust. Mõnesugust elukommete lõtvust, aadete puudust, kirgede rahuldamist, himude kõlvatust, tegude alatust ja äärmist toorust on meie rahva hulgas veel küllalt. Ei saa keegi salata, et meil laialdaselt elumaitsmise kultus valitseb. Vaimliste jõude nõrkus, närvilikkus, oma loomaliikkude tungide rahuldamine — need on nii sagedasti meieaegse eesti seltskonna iseloomustavad jooned. Et hinge vabastada, peab keha ihaldusi rahuldama. Maitse elu ilma karatuse ja keeluta! — see on meie nüüdisaja moodsa seltskonna uus moraal, mida nii sageli meieaja kirjandus noorsoolegi pakub. Piiramatast lõbutsemisest, lihalikkude himude rahuldamisest, lühidalt — äärmisest naturalismist kui inimese ihade mööndusest hoitakse tänapäev kramplikult kinni. Kuhu jäävad kõrged aated, õilsad teod? Kergesti mõjutatav, nõrga iseloomuga inimene, eriti noorus võib kõige selle tagajärjel kaotada tasakaalu. Selline inimene võib kergesti põlgama hakata igapäevast halli elu, mis sugugi alati nii ilus ning roosiline pole (kui mõnes filmis), vaid kus me ilusa kõrval ka palju inetust leiame. Teiselt poolt võib inimene ka kaotada igasuguse usu enesesse, oma võimetusse, võib muutuda eluvõõraks unistajaks, kes maailma võitlusist ja eluküsimusist osa ei võta, kes neist ükskõikselt möödub.

Nüüdisajal vajame enam kui kunagi varem enesedistsipliini, vaimu ning keha-taltsutamist, et tervena hoida meie närvisüsteemi ja eemaldada ärrituste üleliigsust. Ka kõige füüsilise (kehalise) tervise aluseks on vaimuseligus, südametunnistuse puhtus ja tahtejõu tugevus. Selle saavutamiseks tuleb hoiduda igasuguseist liialdusist nii vaimlisel kui ka füüsilisel alal. Peale joomise ei või mainimata jätta ka liialdusi suguelus, liigsöömist, uhkustamist riietuses ja muis eluavaldusis. Ka igasugune rekorditamine spordi alal võib kasu asemel kahju tuua. Peab tõeludele vastavalt ka rõhutama, et kuulus eestlaste jonnakus, kangekaelsus ja isemeelsus on väärtuslikud ainult sel juhul, kui see väljen-

dub väsimata pingutuses ja püüdes selle poole, mis kogu eesti rahvale hea ja kasulik.

Nüüdisaja inimesel puudub tihti seesmine tasakaal. Tasakaalust välja sattudes kaotab niisugune inimene seesmise rahu, muutub vihaseks ja sealjuures sageli ülekohtuseks teiste vastu. Vihas, ärritatud olekus öeldakse inetuid, salvavaid sõnu, söimatakse teist inimest sageli lausa põhjendamatult. Selles olukorras öeldakse nii mõndagi, millega koormatakse ühtlasi oma südametunnistuse-rahu ja tehakse õnnetuks nii mõnigi inimene. Mitte asjata ei ütle eesti vanasõna: „Vaikimine on kuld“. Just selles tunneme kasvatatud ja haritud inimese kas ta oskab õigel ajal vaikida või õigel ajal teise kaitseks mõni sõna öelda. On ju harilik nähe, et ustakse liig kergesti teisest öeldud paha, ollakse aga umbusklik kõige hea vastu, mis teisest inimesest kuuldakse. Meil on vaja rohkem lugupidamist teistest, rohkem usaldust teiste vastu.

Ühest põhimõttest peame alati kinnipidama: ükski ei tohi oma tõekspideme, oma ilmavaate nimel teha teisele kurja. Ei ole lubatud mingi ülekohtus. Keegi ei tchi kahju teha teise sõna, mõtete ja tegude vabadusele, kui see vabadus kahju ei tee üldsusele. Kunagi ei tohi unustada aukartust teise inimese ees, tema vaadete ees, kui need kasulikud üldsusele. Kuid keegi ei tohi hoobelda, et tema vaated on ainuõiged võrreldes teiste omadega.

Meie rahvusliku kultuuri arengut takistab ka rahvusliku enesetunde nõrkus, mis eriti iseenese ja oma võimise alla-hindamist edendab. Ei tohi unustada, et iseseisva riikliku ja kultuur-elu alul rahvale eriliselt tarvis läheb rahvusliku enesetunde elavust, erksust ja tugevust, et raskema mineviku mälestusist vabanedes julgust võita, mis kihutaks meid parema tuleviku lootuses südikalt tööle asuma oleviku raskustest ülesaamiseks. Selleks on meil aga rohkem tarvis enesest kui ka teistest lugupidamist ja usaldust enesesse kui ka teistesse.

Eelpool tegime kokkuvõtliku visandi meie tänapäeva kultuur- ja sotsiaalelust. Sellest peaks igaühel küllalt selge olema, kui palju meil on veel teha, enne kui oleme jõudnud oma rahvusliku kultuuri kõrgeima tasapinnani. Kuid kõigele sellele vaatamata oleme siiski õigus- tatud uskuma, et need puudused ja pahed, mis seni meie rahva keskel ilmsiks on tulnud, on tingitud peamiselt meie rahva kurvast minevikust või on aset leidnud liig järsku juhtunud sotsiaalsete, majanduslikkude ning poliitiliste muudatuste tagajärjel. Lisaks on vaja veel arvesse võtta, et meie kultuuri langus on tingitud suurel määral üldisest Euroopa kultuuri langusest pärast maailma-sõda, millele järgnenud revolutsiooni ja vabadussõja põrutused on kaasa mõjunud ka meie kultuuri langusele.

Kultuur on ju lähedases vastastikus mõjus rahvuse välise elu tingimustega. Riiklik ja ühiskondlik edu (progress), samuti kui taandumus (regress) peegelduvad ühel või teisel viisil ka vastava rahvuse kultuuris. Seepoolest näikse meie noorel rahval, kel tulevik veel alles ees, avanevat kultuurilisele elule üsna uusi väljavaateid ja lähedamaid arene misvõimalusi. Hoolimata kõigist pahedest, paljust poolvalmist ja ebaküpselt julgeme siiski lootusrikkalt tulevikku vaadata. Me võime õigus tatud enesetundega öelda, et maakeral võib vaevalt leida teist sellist maalapikest, mille külge oleks kiindunud inimene nii suure armastuse ning visadusega kui meil Eestis. Ega asjatult ei laula „Emajõe ööbik“ (Liidia Koidula): „Eesti muld ja eesti süda, kes neid jõuaks lahuta!“ Eesti rahvas on nälja ja puuduse surve all, 1918 aasta talvel, näidanud end võivat kanda raskeid katsumisi ja tuua suuri ohvreid.

Eesti pojad on astunud neist võitlusist karastatud kehaga ja ülen datud hingega uude ellu. Kui palju need, eesti rahva lapsed, imevad endasse jõudu ja julgust, ohvrimeelsust, püsivust, armastust ja usku suurist ajasündmusist ja mitmekesisest ajavooludest, nii palju näikse olevat eesti rahvuslikul kultuuril väliseid eeldusi jätkuvaks tõusuks ja selles ilmenevate üldinimlike suundade selgumiseks.

Ei keegi tea kuhu...

**Kuhu viib lindude tee!
Kaugele, kaugele!
Tiibade lehvides, kaelu õieli ajades,
rändavad nad üksteise järele,
Ei keegi tea kuhu.**

**Kuhu viib pilvede tee?
Kaugele, kaugele!
Tuule käes kõikudes, õhurüpes särades,
rändavad nad üksteise järele.
Ei keegi tea kuhu.**

Kuhu viib päevade tee?

Kaugele, kaugele!

**Tundide kadudes, igavikku süüvides,
rändavad nad üksteise järele.**

Ei keegi tea kuhu.

Kuhu viib meid meie tee?

Kaugele, kaugele!

**Pea väsinud rinnal, laug tuhmunud silmal
me rändame üksteise järele!**

Ei keegi tea kuhu.

Olly Rodima

Tundmatud teerajad.

Kooli I. kirjandusvõistlusel 1933. a. I. auhind.

Mererannal elas kaks last. Õieti nad polnudki küll enam lapsed, vaid pigem täiskasvanud. Kuid Hiljat ja Ilmarit, nii hüüdis neid rannarahvas, peeti siiski lasteks, sest nad omasid unistusi, millised meie päevil vaid ainult omased on lastele.

Suviöövidevikust, läbi ööhämara, kuni tõusva päikese esimeste tulikiirteni nähti neid pea sõudmas paadiga kaugele ulgumerele, pea jalutamas rannaliival, pea istumas madalal rannakivil teineteise süleluses.

Lahutamatuks sõbraks oli neile saanud meri, oma lainete rütmilise mängu, oma salase koha ja isegi tornis tantsivate vihaste, valges vahus lainete harjadega.

Meri oli laulnud neile hällilaulud, meri kandnud neile igatsused, merekohin otsekui lõkkele lõõnud tuld igatsevais rinnus ja lainete mäng loonud harmoonilise unistuste-, õnne- ja armastuslaulu!

Merel, paari-kilomeetrilises kauguses rannast, nad nägid möödumas suuri laevu, nägid kuidas need kadusid otsatus kauguses. Nad kuulsid vanade kalurite suust, et need laevad sõudvat kaugele maade ja suurlinnade sadamasse, kus palju muinasjutulist ilu ja toredust. Harva seisatas mõni väiksem laev, mis tuli isegi lähemale rannale ja kuhu siis paadiga vastu mindi peatuskohale. Harva tuli mõni eksiv võõras siin rannas maale, küll aga rändas siit mõnigi teele võõraste

sadamate poole. Ning igakord, iga mööduva laevaga saatsid nad oma igatsusi kaugete, tundmatute randade poole. Nad sõudsid alati paadiga järele laevale, kus peal lahkujad nende raunast. Oli kahju neist, kes lahkusid, kuid samas, oleks isegi tahtnud kaasa minna lahkujaiaga. Otsatu kahju oli, kui merekumeruse taha kadus puri; tühjus ja nukrus asus rinda ja lennul oleks tahtnud sõuda sellesse otsatusse kaugusesse, kus ühtuvad taevad ja meri, kuid ometigi kord tulevad vastu võõrad maad, võõrad sadamad . . .

Neist pikkadest, suviöödel tehtud merisõitudest, kasvas aina Hilja julgus merel. Päeval, kui kalurid sõudsid kalastama, nende seas ka Ilmar, tegi Hilja üksinda kaugeid sõite ulgumerele. Isegi tormid ei hirmutanud teda merelt. Ta alati juhtis oma paadi otse lainetusele vastu ja saanud küllalt kaugele rannajoonest, tõstis ta mõladki paati, lastes paati lainetest kanda ja kiigutada. Selle kõige juures ta muutus nii julgeks, et ta julguse üle vanad, elupõlised kalurid omi päid raputasid ja oma salases kartuses halba ennustasid. See salane kartus laskis neid aimata õnnetuse lähisust, mis kord tabab merel seda päikesest pruuniks põlenud ja meretuultest karastatud, vallatut, alati tuuleslehvi-vate juustega neitut. Alati siis, kui ta tormi tulekul oma paadi juhtis otse lainetusele vastu, ikka kaugemale ja kaugemale rannast, kui paisuv tuul ta lahtistes juustes mängis, kui kostsid võimsad ja rütmilised mõlalöögid, mis paati ikka kaugemale viisid rannast, — puged vanulegi kalureile midagi külma südame alla.

Sama hirm Hilja pärast haaras Ilmarigi. Ta hoiatas teda tormisele merele sõudmise eest, keelas tal paati jätta lainetuse juhtida. Ent vallatu plika vaid naeratas kelmikalt, saatis talle sädelevaid pilke, haaras ta käed ja neid surudes ütles:

„Ei uskunud, et oled sama arg kui teised!“

Suudles Ilmarit põsele ja järgmisel hetkel tõukaski oma paadi eemale kaldast.

Ilmar ristis ta „Tormilinnuks!“

Ent vanade kalurite loomusunnilisel ja elukogemusel põhjeneval kartusel oli siiski alus.

*

Kord, kui vanad kalurid tormi tulekul rannale tagasi pöördusid, suundus „Tormilind“ ulgumerele.

Seekordne torm aga paisus ennenägematult kiiresti. See ei andnud „Tormilinnule“ enam aega liuelda üle vahuste lainete harjade kauges kaares rannale, vaid siin tantsisid lained oma metsikut tantsu . . .

„Päästa tüdruk, päästa „Tormilind“, hüüdsid ahastades randlased,

ja nii noored kui ka vanad kalurid juhtisid uuesti oma paadid merele päästeretkeks.

See vallatu, lahtiste, tuulislehvivate juustega plika oli neile kõigile armsaks saanud. Oma sädelevate pilkudega ta sütitas noori, oma valatute naeratustega elustas vanugi, tema rannal käies kilkasid randlaste mängivad lapsed, sest tema oli see, kes lapsi viis liivaluidete taga algavale aasale, kui kevade oli andnud oma õiekülvi.

Ja nüüd, kui asuti päästeretkele, kui asuti võitlusesse vihaste lainete vastu, unustati see, et samaselt on ka hädaohus iga appisõudja elu.

Päästa vaid „Tormilind“, kes oli lainte meelevalla all. Oleks kui kuulnud merelt appihüüdu ent see segunes tormi kohinasse . . .

Algas otsekui meeletu sõudmine, kostis korratus taktis mõlalööke. Oli nooril aeg näidata oma julgust, võimisi. Isegi väikeste kiirsõude paatidega suundusid nad rannakurust.

Juba poolel päästeretke teel jõudsid noored ette oma sõudepaatidega ja vanade kalurite suured paadid, milliseid kutsuti lootsideks, jäid neile emalaevaks.

Noored kui ka vanad teadsid seda „saatusemängu“, teadsid, mida võidab uppuja neiu päästja.

Jäid teele vaid võistleva kaks, Ilmar ja temaga pea ühevanune kalur Valdeko.

Ent samas tõusis Ilmari paadi ees kõrge lainevall, otse siis, kui ta nägi kummuli paadi juures „Tormilinnu“ abipaluvat kätt, mis tegi otsekui kutsuvaid viipeid, kui haare, mis tähistas viimist lootust Kuid siis lõi lainevall üle Ilmari paadi ja uppuva nooremehe päästis emalaev.

Valdeko aga päästis Hilja, oma paadis, teda rannale sõudes.

Merejumala seaduste järele kuulus uppuv neiu, kui ta nooremehe poolt päästeti, — päästjale! See seadus oli randlastele kõige püham, see oli otsekui tulega kirjutatud iga randlase südamesse.

See seadus tuli täita täpselt ja igal juhul, kui ei tahetud hukkumist merejumala hirmsa viha all, kui ei tahetud et meri neelab nende ranniku, nende onnid ja neid endid.

Ja veel enne kui meri kaks korda tõusis ja mõõnus, enne vetejumala kahte sisse- ja väljahingamist pidi täidetama ta käsk!

Selle aja kestel pidi päästetu minema päästja maija, kus neid tunnistati meheks ja naiseks. Ja selle mehe juurde pidi naine jääma kuni tema või enese surmani sesi teist seadust randlased ei tundnud.

See aeg aga, mis seisis merejumala kahe hingetõmbe vahel, see kuulus mõrsjale. Selle aja võis ta ära käija ranna liivaluidetelt, võis

isegi minna kaugele, kus liivaluidete taga algas aas, kus sinasid metsad ja kus tõusid mägikünkad kõrgemale metsa sinavast joonest. Võis jätta jumalaga needki kohad, kuhu kunagi kogemata kombel on astunud pikki aastaid tagasi oma lapse jalaga

*

Tundmatuil teeradadel rändasid sel ööl kaks inimest. Aasal, kus kaste oli langenud õitele, metsas, kus puud andsid edasi merelt laenatud kohinat ja mägiküngastel, kus silm ulatus vaatama üle uduvöö. Nad olid siia tulnud rannaliivaluidetelt, nad olid jätnud mere ääres asetseva madala kivi, kus aset leidsid nende esimesed sülelused, nad olid jätnud mere ähvardava koha ja tulnud siia, kus kunagi nad lastena olid käinud, millised käigud aga ammu olid ununenud. Nad olid kõndinud sihitult neid tundmatuid radu käsikäes, nad olid tulnud kesk suviöö joobumust, kuid nende südameis pesitses nukrus ja silmist veeres sõsaraid kastetilkele, mis hiilgasid õielehis. Nad murdsid lilli, korjates neid enestele, asetades neid rinda, noppisid neid nagu nad lastena noppisid siledaid kivikesi rannaliivalt.

Ja seal, keset seda suviööilu, keset õrna hämarust, kus Eha omi käsi Koidu kaelale põimima hakkas, tõusid neis tuhanded küsimused, mis aga samal ajal vastamata jäid. See oli otsekui kõne vaikusega, igavikuga, kus ainult aimete kaudu võid saada kosteid küsimusile.

„Miks pole me varem siia tulnud?“

Ja jõudnud nad mägikünkale, kuhu paistsid idataeval tõusvad koidu tuleleegid, tõusis neis aimdus päikese tõusu lähinemisest. Omas aimetes nad otsekui kuulsid merejumala hingamist, kuidas ta puhus enesest õhku välja ning siis hakkas seda jälle sisse hingama Vaheldub tõus ja mõõn. Kaks tõusu, kaks mõõna, ent üks neist kummaski on mööda. On alanud viimne sissehingus

Nende kõne muutus vaikseks sosinaks, nende pilkudes süttis igatus, iha otsatuse järele, nende huuled ühtusid ja see tundus jumalikkude laste igavese suudlusena.

Nad surusid silmad, et mitte näha koidu tulisammaste süttimist, nad lakkasid kuulamast merejumala hingamist, nad mõistsid ainult oma südamete, vaikist, sõnadeta juttu

*

„Miks viibisid mu arm, kui ootasid sind? Kui olin keset lainete hukutavat vahtu, kui sirutasin käe sinu poole, et hakkad sellest kinni ja päästad mind oma paati. Ootasid sind ka kõigil neil päevil kui mu paat kiikus lainetel ja tuul minu juustes mängis. Ootasid, et tuled,

haarad mu oma sülle, sõuad mu vanade kalurite ette oma paadis ja ütled: „Päästsin ta, ta on minu!“

Ja siis oleksin saanud sinu omaks. Alati, kui sa oleksid sõudnud merele kalastama, oleksin merejumala ees süüdanud tuled, oleksin tõstnud oma käed palves tema poole, et ta sinule püüki oleks õnnistanud. Ja kui õhtul oleks väsinud päike rändel taevateel, veeredes kaugete, kaugete merede taha, sinna, kus on võõrad maad ja kuhu poole teel laevad, mis mööduvad siit, kui siis näkineid oleksid laotama hakanud katvat pimeduse-liinikut üle mere su silmi ette, siis oleksin alati koduaknal süüdanud tuled, et sa ikkagi varjava liiniku katte alt oleksid leidnud kodutee.

Ent sa viibisid. Sa ei tulnud kui sind ootasid. Su paadi paiskas ümber laintevall, sind tabas merejumala vihane pilk ja mind tema raudne ja halastamatu seadus!“

„Kuid minu arm, veel on aega. Veel pole tõusnud päike, veel pole Koit vägivaldselt kistud Eha kallistustest, veel pole merejumal saanud hingata täis oma rinda, et hakata väljapuhuma õhku.

Vaata neid sinavaid metsi, mis ulatuvad kaugesse lõunasse, vaata neid tõusvaid mäekinke, vaata laia avarduvat laant, ja need kõik on täis meile tundmatuid teid. Ent ometigi me võime astuda neile, võime minna võõraile maile, kus palju ilu ja mitte kunagi enam tulla tagasi siia põhja, liivasele rannikule!“

„Kas peavad siis hukkuma need inimesed, kelle keskel oleme elanud, kes meile armsad. Need lapsed, kes palava päikesega mängivad rannaliival, kes hõiskavad siis, kui neile lähened, kuid jäävad kurvaks, kui neist möödun? Needki hukkuksid siis tõusva mere vihastes voo-gudes! Oo, kuidas nad sirutaksid omi abituid käsi, kuidas lootusetult kustuks pilk nende silmis. Kõik, kõik need sadanded randlased, nii väetid kui vanad hukkuksid, merejumala hirmsa viha all! . . .

Ent meid on vaid ainult kaks ja mis tähendab kaks mitmesaja vastu, kaks elu mitmesaja elu vastu!“

„Ma ei usu neid jumalaid enam. Neid on loonud inimese ürgaja mõistus. Meri ei neela randa, kui tuled minuga. Elavad randlased nii kui ennegi ja ainult meie kaks läheme lõuna poole!“

Ta räägib kaugetest maadest, kus palju ilu. Ta kõne sosin on kui hää luskilt tundmatust kaugusest, mis läbistades inimmeeli läheb ja haihtub jälle tundmatusse kaugusesse.

Mida enam kumama löi koit, mida enam süttis tulikiiri, seda enam süttisid lõkkele nende noored südamed. Ja see, neile enestele

tundmatu ja mõistmatu, südamete sõnadetu laul, tekitas võitluse armastuse ja eneseohverduse vahel . . .

Hilja meelest unusid hetkeks kalurid, nende, liival mängivad lapsed. Minna lõunasse läbi õierikkuse!

Armujumal oli heitnud oma pannilt ta hinge põlevad söed, mille sütitusel löid üles põletavad leegid, mis haarasid neid, mattes neid enese alla

Polnud see kirgede leek, mis haaras neid vaid pühäl altaril põlev armastustuli ja see tuli oligi vägevam kui nemad ise, vägevam kui merejumala viha, vägevam kui randlase kivisse kulunud seadus

Ja kui siis üle mere pinna tõusis päike, kui merejumal puhus oma rinnast välja õhku, siis meelestus neil ehmudes, et nende seljaga on rand, kus elavad inimesed, kellel on igivanad, kivisse kulunud seadused. Meelestus Hiljale, et ta peab minema sinna rannale, sest seal ootab teda tema mees . . . Ei tohi, ei või põgeneda nende juurest, sest siis tabab neid merejumala viha. Ei tohi lasta hukkuda ei neil mängivail lastel ega ka vanul, kes talle teinud niipalju head. Nad kõik ootavad seal teda

Ja siin? Ka siia aasale ta tuleb, tuleb siia saludesse ja mäeküngastele. Ent siin ootab teda üks, kes vaatab lõunas sinavate metsade poole . . . Jäta see siia Jäta tema omas vaiksuses palves siia pühamasse paika, kus nägid nemad Eha ja Koidu õrnu kallistusi

Seal lõunas sinasid metsad, siin põhjas kohas meri; merejumal hingas!

Ja kui nad vallandusid teineteise kaelustusist, jäi nende südameisse edasi sõnadetu, vaigse laulu kaja.

Nad mõistsid teineteist.

„Ootan sind tagasi sealt kaugest lõunast, istun meie madalal rannakivil, vaatan igat laeva, igat purje, sest tagasi sa saabud laevaga. Ootan, nagu ootasid sind seni, kuigi ei tohiks enam oodata. Ootan, sest tean, et kord tuled tagasi koduranda!“

„Ja ka mina ootan sind! Kuigi pöördun eemale kodurannast, lähen kaugele ka sinust, käid sa siiski kaasas minuga ka neil tundmatuil teeradadel. Ootame mõlemad teineteisest. Ootame saatuselt, et ta meid lepitaks merejumala vihaga!“

Siis suundusid nende teed lahku. Üks neist pöördus tagasi rannale, viletsasse kaluri külla, teine aga pöördus lõunasse, kuid seisatas, vaatas tagasi, kus mustasid madalad kalurionnid, kus sinetas ja kohises meri, sinna läks Hilja

Ta juuksed lehvisid karskes hommikutuules, ta palgeid silitas päike, ta käes aasalilled, millised lahkumise — suudlusega kätte surunud noormees.

Ja seda lahtiste, tuuleslehvivate juustega neidu, vaatles seisev noormees, kuni see kadus ranna kalurionnide vahele, siis pöördus temagi oma sihitule rändele, südames nukrus, hinges ootus ja huulil armu igavene suudlus . . .

Kuid küllap pöördub temagi pikkade aastate järele tagasi koduranda, kus lahtiste, tuuleslehvivate juustega naine ootab igat silma-piirile ilmuvat purje.

Märts 1933.

Heinrich Roos.

Õpilaskonna isetegevus.

Kadunud on vana „kaader“, järele on jäänud mõned üksikud. Juurde on tulnud tüsedaid jõude, olgugi mitte nii suurel määral nagu vanu on eemale jäänud. Kuid noored jõud on täitnud tühjad kohad ja õpilaskonna isetegevus võib areneda edukalt, sest tööd tehakse palju rohkem kui endistel aastatel. Kadunud on aukohtade püüdmine ja see just võimaldabki teha tagajärjerikast tööd.

Rõõm on näha praegust õpilasesindust, kes on täiesti asja juures. Seda just sellepärast, et oleme saanud kindlakäelise õpilasesinduse esimehe, noore jõu Roos'i näol, kes oma parema tahtega juhib õpilasesindust ja kellele võlgneme eeskätt tänu, et meie õpilaspärlament on nii asjalik. Meie ülemvõimsel õpetajate nõukogul ei tarvitse oma võimu näidata, sest õpilas-isetegevus on niivõrd asjalik, et leiab alati hääkskiitmist nendelt. Kõik õpilaskonna poolt korraldatud tegevus on hästi ja laitmatult korda läinud ning õpetajate nõukogu on suhtunud alati heatahtlikult õpilaskonna tegevusse, määrates mitmesuguseid auhindu, igasuguste võistluste jaoks. Kõike seda juhtides ja kaasaauidates on suured teened meil lugupeetud hra direktoril Vellemaal. Omakorda aitab kaasa Vanematekogu, kes on pühendanud oma jõu ja energia, et õpilaskonna isetegevus ei lonkaks ja tagajärjetuks ei jääks. Teataval määral takistab õpilaskonna tegevust majanduslik seisukord, puudub kõigi rataste käimapanemiseks jõud — raha. Kuid sellestki saab hea tahtmise juures üle, tuleb aga teha pingutavat tööd.

Armsad õpilased, suhtuge rohkem õpilas-isetegevusse, sest meil on läve ees oma armsa kooli 10. aastapäev, mida tahame väärikalt pühitseda.

Käed külge!

Ühiselt suudame palju ära teha, siis ei tarvitse meil häbi tunda oma eelkäijate, samuti ka järeltulijate ees. Loodan, et iga õpilane rakendab omad teadmised õpilas-isetegevusse ja aitab kaasa niivõrd kui seda lubavad võimised.

Omalt poolt tänan senini tehtud töö eest ning loodan, et edaspidine töö saab samasugust vilja kandma!

Jääb üle vaid soovida õnne tulevaseks tööks ja energilist tegutsemist õpilas-isetegevuses.

E. Väärand, õpilaspere vanem.

Seadusandlus ja omavalitsus õpilaskonna isetegevuses.

Õpilaskonna seadusandlise võimuna tegutseb õpilaskonna enese poolt valitud

Esinduskogu,

kelle ülesandeks on õpilaskonna arenemises ja tegevuses tarvilikkude seaduste andmine. Tema kutsub ametisse ja vabastab Vanematekogu, kinnitab õpilaskonna eelarve, valib õpilaskohtuliikmed, kontroll-nõukogu, otsustab Vanematekogu, kui ka selle üksikute liikmete vastu tõstetud arupärimised ja kõik teised õpilaskonna kohta antavad korraldused.

1932 a. oktoobris valitud V Esinduskogu valiti uuel alusel — klasside esindajaist, igast klassist — 2 esindajat, kokku 28 liikmeline. Oma esimesel istangul valis Esinduskogu omale juhatuse järgmises koosseisus: esimees H. Roos, sekretär L. Keermann, abiesimees J. Rehk, abisekretärid E. Tauts ja T. Sassi.

Õpilaskonna valitseva ja täidesaatva organina kutsus Esinduskogu oma 2. koosolekul 24. novembril 1932. a ametisse

Vanematekogu

järgmises koosseisus: õpilasvanem E. Väärand, kultuurvanem J. Allast, lõbustusvanem A. Hõrrak, korra vanem A. Rebane, majandusvanem P. Karlson, naisvanem E. Leinbock ja spordivanem K. Liigand.

Õpilaskonna Vanematekogu 1932/33. a. ja V. Esindus.

Vanematekogu ülesandesse kuulub, peale seadusandliselt tema peale pandud kohustuste, üldine õpilaskonna asjaajamine, varanduste valitsemine ja hoolitsemine õpilaskonna hää käekäigu eest. Tema hoolde on ka täielikult usaldatud õpilaste kooli vormimütsi kandmise palvete otsustamine.

Vanematekogu juhiks on õpilasvanem, kes esitab kogu õpilaskonda.

Peale ametisse kutsumise asus Vanematekogu aktiivselt tegevusse. Korraldati kooli lõpumärgi kavandite võistlus, kus esikohale tuli õpil. V. Gutmanni (Kontori ja äriteenijate 3 kl.) kavand, mille järgi lasti valmistadagi 7. lennu lõpumärk milline arvatavasti jääb ka alaliseks kooli lõpumärgiks. Samuti korraldati õpilaskonna jõuluõhtu vastastikutuste kingitustega, lõppklasside koosviibimine, õpilaskonna peo- ja tantsuõhtu jne.

Veebruari kuus otsusati ka asuda „Loit“ nr. 2 väljaandmise eel tööde tegemisele. Valiti vastav toimikond ja kuulutati välja õpilaskonna esimene kirjandusvõistlus luule kui ka proosa alal. Võistluse auhindade väljapanekuks pöörati õpetajate-nõukogu poole toetuse saamise palvega, millele ka lubati vastu tulla.

Kirjandusvõistluste tulemuste avaldamiseks korraldas Vanematekogu 7. aprillil — kirjandusõhtu.

Kooli 10. aastapäeva lähinemine seab Vanematekogule ette suured ülesanded. Nende ülesannete täitmisele on asunudki Vanematekogu, oma aktiivse juhi, õpilasvanema E. Väärandiga eesotsas. Juba Vanematekogu deklaratsioonis rõhutas õpilasvanem Väärand kooli lipu va-

jadust, mis ilmtingimata peab muretsetama 10. aastapäevaks. Samuti on lipu muretsemise kuludeks, ka summa õpilasesinduse poolt kinnitatud eelarves ettenähtud. Kõike seda oma tõsiseks kohustuseks võttes, kuulutaski Vanematekogu märtsi kuul välja lipukavandite võistluse. Samuti on asunud ka muudele eeltöödele, mis seotud lähineva juubelipäevaga.

Kui vaadata tagasi õpilaskonna õppeaasta üritusile, siis näeme kõikjal Vanematekogu ja selle üksikute tegelaste viljakat tööd. Keset igapäevast kooli õppetööd, tihti maadluses meie teadmisi allahindavate numbritega, ei pane meie tähelegi õpilasvanema Väärandi, lõbustusvanema Hörraki ja kultuurvanema Allasti väsimatuid askeldusi õpilaskonna asjadega, sest oleme seda ju nii harjunud nägema ja usume et see nii peabki olema. Ja oma viljaka tööga, oma väsimatusega olete võitnud Esinduskogu täielise usalduse, olete saanud tasuks kogu õpilaskonna tänu ja võitnud enesele häatahtliku, Teid usaldava ning Teile alati kaasaaitava sõbra hra direktor Vellema, kellega olete seoses kõik ühises töös õpilaskonna ja kooli hää käekäigu kasuks!

H. Roos, Esinduskogu esimees.

Kooli I kirjandusvõistlusel 1933. a. III auhind.

Ärka!

???

Nüüd ärka, oh rahvas, kes uinud sa veel,
kesk öisete, unede uima!

Kes needust nii kannad enese teel —
ja rinnaski südant sa tuima.

Sa ärka ja siruta piinatud käed
ning tõrvikud tõsta sa loitma . . .

Nüüd sirgu seljad ja kuklasse pääd, —
päev uus saab sulle siis koitma.

Sa vaata, kuis idas ju valguse-mäng,
on koidul käed sirutet valla.

Las' kahvatul' ehal' jääb suri-säng, —
teed valguse poole sa talla!

Nüüd ärka, mu rahvas, sa nii kui üks mees,
maavärin su sammude kaja . . .

Löönd lõkkele süda enese sees,
ei taevaseid tähti siis vaja!

Meie püüdeid.

Elame ajal, mil tehnilises arengus on sündinud hiigla revolutsioon. Kuna vanas Roomas 7200 kingseppa 5^{1/2} päevaga valmistasid 7200 paari saapaid, valmistavad tänapäev samapalju kingseppi sama aja jooksul 595.000 paari. 100 aasta eest tootis üks isik aastas 25 tonni tooresrauda, nüüd aga 4000 tonni. Tänapäev valmistab hõõgelambi-vabrikus üks tööline nii palju hõõglampe ühe töötunni jooksul, milleks ta 1914. aastal vajab 9000 tundi. Sarnase produktsiooniga masina valmistavad 37 inimest kuue nädala jooksul. Tänapäev võivad 100 inimest moodsas telliskivi vabrikus valmistada nii palju telliskive, et rahuldada Põhja Ameerika Ühendriikide tarvidust. Samal ajal on arenenud sedavõrd ka liiklemise- ja veoabinõude korraldus, et kaugus on kaotanud oma endise mõiste. Kõiki tooteid võib kerge vaevaga transporteerida sinna, kus nende järgi tarvidus ja tootmine raskem.

Tootmisega ei ole pidanud sammu ostujõu tõus. Tootmise tõusuga kasvavad tagavarad, kuna miljonite inimeste töökäed ei leia kasutamist. Ka tööloojate sissetulekud on piiratud ja praegustes tingimustes palgasaajad vaevalt suudavad palkasid tõsta, ennemini võib neid tabada palgakärpimine, kui mitte töölt vallandamine.

Kõigist raskustest hoolimata iga inimene teostab ühe suure ülesande — isikliku äraelamise. Kuna keegi ei soovi endale halba, siis püüab ta oma elu korraldada kõige paremini. Kahjuks ei sünni see siiski alati nõnda. Hoolimata sissetulekute vähesusest ja tulude hankimise raskusest, tihti ei kaaluta väljaminekuid. Ei mõelda, kas tehtavad väljaminekud on vajalikud, kas ei tehta ilmaaegseid kulusi, kas ostetaval kaubal on üldse väärtust ostja suhtes, või on nende hulgas isegi kahjulikke. Hoolimata majanduslikust kriisist leidub küllalt neid, kes teevad kulusi alkoholi ja suitsetamise pääle. Ja milise väärtuse sisaldab endas maitseainena tarvitatud alkoholne jook? Pääle silmapilkse ja petliku lohutuse alkohol ei anna midagi positiivset. Selle vastu alkohol rikub inimeste tervist, teeb ta haigustele vastuvõtlikumaks, lõdvendab kõlblist elu, tekitab tülisid, hävitab perekonna õnne, takistab kultuurilist arengut, nõrgestab püüdu paremusele, vähendab kohusetunnet, töövõimet ja töötahet, suurendab kuritegude ja õnnetute juhtude arvu, eriti tööõnnetuste hulka, piirab tööliste vastupaneku võimet, kuna alkoholitarvitaja kergemini jätab tasumata kutseühingu maksu, rutemini langeb välja organisatsioonist ja palgavõitluse teostamisel avaldab nõrgemat vastupanu ja lõpuks alkohol muudab oma sõbrad töövõimetuteks, keda ühiskond peab üleval pidama.

Tõtt tunnistades on vastuvaidlematult selge, et alkoholi pääle väljaantud raha on mittevajalik ja kaalumatu tehtud kulutus. Alkoholi tarvitamise halvad tagajärjed mõjustavad ühiskondlikku elu ja alkoholism on üks kurnavamaid ühiskondlikke pahesid. Selle tõe mittetunnustamine on kuritegu iseenda ja ühiskonna vastu. Selle tõe eitamine tähendab tahtevõimetust või nagu ütleb Leo Tolstoi, et inimesed tarvitavad alkoholi ja suitsetavad, et sellega uimastada oma südame-tunnistust.

Oleme teadlikud, et teatavad uimastavad tööd nagu sunnivad alkoholist otsima erutust. Väsitavate tööde puhul mõnedki loodavad alkoholist saada jõudu. Viletsad korteriolud ja kehv toit meelitavad inimesi otsima kõrtsiruumest soojust, vaheldust, meelelahutust. Ka ei ole alkoholi väljatõrjumisega kõik pahed ja viletsused kõrvaldatud. Kuid alkohol jääb siiski kunstlikuks ja silmapilgu asjaks, mille vastu aga karske eluviis sisaldab täiuslikuma ühiskondliku elu aluseid. Alkoholi isiklikust elust väljatõrjumisega ei jää sinna mitte tühja kohta, vaid arenenud tehnika pakub selleks igasuguseid võimalusi hääde raamatute, väljasõitude, teatri ja igasuguste enesearendamise ja mõistlikkude ajaviidete näol.

Igaüks on oma õnne sepp. Igaüks otsib teid eluraskustest kergemini ülesaamiseks. Igaüks püüab pidada sammu kiireltareneva eluga, et mitte lasta end reast välja lüüa, et mitte teistele alla jääda. Igaüks rühib edasi, kuna seisakut ei ole ja kes edasi ei lähe, see läheb tagasi.

Tahtes parandada oma seisukorda, tuleb võidelda meid rusuvate viletsuste vastu, tuleb võidelda alkoholismi vastu. Tahtes vabaneda alkoholismist tekkiva seisukorra halvenemisest, tuleb keelduda alkoholi isiklikust maitseainena tarvitamisest. Tahtes vähendada alkoholismi pahesid, tuleb hoiduda nende pahede süvendamisest, tuleb isikliku karske eluviisiga olla teistele hääks eeskujuks, tuleb juhtida teiste tähelepanu alkoholi tarvitamisest keeldumise vajadusele, tuleb võtta nende organisatsioonide tegevusest osa, kes selle omaks sihiks seavad ja tõrjuda alkohol välja kõikidest organisatsioonidest.

Meie püüame endid igakülgsest arendada ja oma seisukorda parandada.

Meie tahame oma haridust tõsta — alkohol takistab seda.

Meie tahame saada iseseisvateks — alkohol muudab rippuvaks.

Meie tahame kasvada võimsateks — alkohol vähendab töötahet.

Meie tahame kaotada viletsust — alkohol suurendab seda.

Meie tahame püsivat valgust ja rõõmu — alkohol tumestab ja

loob vaid silmapilkseid pettepilte. Meie tahame vähendada ühiskondlikke pahesid — alkohol suurendab neid.

Meie tahame isiklikku hääolu — alkohol purustab me õnne.

Meie tahame enesevalitsemist — alkohol tekitab madalaid kirgi.

Meie tahame saada paremateks — alkohol muudab halvemateks.

Meie tahame vabadust — alkohol orjastab.

Meie püüame edasi — alkohol kisub tagasi.

Karskusnõue on sedavõrt väärtuslik, et teda maksab iga ühe isiklikus elus teostada ja karskusmõte on sedavõrt suur ja ilus, et teda seada üheks õilsaks elu sihiks.

B. Mäelo.

Märkmeid õpilaskonna ja tema üksikute rühmituste tegevusest.

Esimeseks õpilaskonna käesoleva õppeaasta tähtsamaks päevasündmuseks kujunes küll Vanematekogu poolt korraldatud

Jõuluõhtu

20. detsembril, vastastikuste kinkide, lõpumärkide väljaandmise, tantsu ja lõppklasside koosviibimisega. Selle korraldamine oli hilja ametisse kutsutud vanematekogu esimeseks tuleprooviks, iseäranis aga lõbustus vanemale. Vast selle õhtu kordaminekuga saigi vanematekogu oma julguse, töötahte ja üleva meeleolu, mis teda tema edaspidises töös on saatnud. Sündis meis, päältvaatajaiski usk, et on võimalik ometi midagi korda saata. Ja see usk enese võimesse sunnib nii mõndagi käsi külge panema.

Ei mitte jõulumüüt Petlemma lapsest, ei särava kuuse küünalde valgus, ei vastastikune kinkide ega lõpumärkide väljajagamine pole see, mis jääb püsima nii võimsalt mälestusse, vaid just lõppklasside ühisel koosviibimisel ilmnunud ühispere siduv sõprus. „Jääme sõpradeks, -- ikka ja alati,“ — see loosung kantud jõuluõhtust jääb meile, kuigi mõni samm jäänud veel lahkumisteeharuni.

Järgmise tähtsama sündmusena võime vaadelda õpilaskonna esimest

kirjandus-võistlust,

mis toimus märtsikuus, nii luules kui ka proosas. Tööde esitamise tähtpäevaks oli 12. märts. Auhinna-komisjoni kuulusid: J. Allast, E. Vääränd, A. Hörrak, E. Leinbock V. Kartau ja õpet. E. Adamson.

Kirjandusvõistluse tulemused avaldati

kirjandus-õhtul

7. aprillil, kus oli koos kooli arvukas õpilaskooli ja õpetajate-pere.

Õhtu algas õpilaste oma orkestri avamängu ja dir. Vellema avasõnaga. Peale avasõna deklameeris Olly Rodima oma luuletuse: „Unenägu“.

Õpet. E. Adamson esines kirjandusküsimusi käsitleva ettekandega ja kritiseeris võistlusele antud töid.

Auhinna komisjoni poolt olid auhinnad määratud järgmiselt:

- I auhind novell „Tundmatud teerajad“,
 II „ luuletus „Sinimeri“,
 III „ „ „Ärka“.

Auhinnavääriliseks osutus ka „Hilised külalised“, biograafiline katkend novellist „Tähistud tee“, millele aga auhindade vähesuse tõttu ei saadud auhinda välja anda.

Auhinnatud tööde kinniste ümbrikkude avamisel osutus „Tundmatud teerajade“ ja „Sinimeri“ autoriks H. Roos ja katkend „Hilised külalised“ autoriks Olly Rodima, kuna luuletise „Ärka“ autor oli esinenud ainult varjunime all, soovides jääda tundmatuks.

Ühes autori nimede avaldamisega kandsid autorid tööd ette ja neile anti välja auhinnad.

Õhtu viimases osas leidis aset ka kirjandusõhtust osavõtjate pildistamine.

*

Õpilaskonna üldises arenemises töötavad kaasa ka õpilaskonna

rühmitused

igaüks oma erihuvide kohaselt. Rühmitusi on arvult neli: Rahvuslik koondis, Humanistide Rühm, Seltskondlik koondis ja Spordiring.

Rahvuslik koondis,

asutatud 1928. a. Tema sihiks on tõsta huvi eesti omapärase kultuuri, teaduse, kunsti ja seltskondliku töö vastu.

Kuna Rahvuslik koondis, samuti ka Spordiring pole andnud lähemaid andmeid oma saavutustest ja juhatuse koosseisust, vaatamata toimkonna sellekohasele soovivaldusele, siis kahjuks pole võimalik anda lähemat ülevaadet nende aktiivsete rühmituste tegevusest.

Seltskondlik koondis,

asutatud 12. sept. 1930. a. Praegusesse juhatusse kuuluvad: J. Grünvald, V, Tilga, O. Voikmann, O. Rodima, E. Luht, A. Parv ja A. Hörrak. Töötavad: kirjandus-, spordi-, karskus-usulis-, male-kabe- ja keelte toimkond ning Esperanto ring. 1932 a. korraldas esperanto kursuse, hiljem Soomekeele kursuse millistest osavõtt oli aktiivne. Koroonas võistlusel, kooli meistri nimele, tuli võitjaks E. Väärand. On korraldanud loenguid, referaate ja 1932 a. detsembris andis välja oma ajakirja „Koondis'e“.

Humanistide Rühm,

asutatud 26. sept. 1929 a. Rühma sihiks on kasvatada oma liikmeid: demokraatliselt ilmavaates, algatusvõimes, teotahes ning inimeste ühetaolisuse ja samaväärlisuse vaimus; süvendada neis idealistlikku ilmavaadet, mis sihitud ühiskondliku viletsuse kaotamiseks. On korraldanud loenguid ja refetaate mitmesugustel elureformi, karskuse j. t. aladel. On E. N. Karskusliidu liige ja võttis oma saadikutega 1932 a. detsembris VII noorsoo karskuskongressist, Tallinnas, osa. Praegusesse juhatusse kuuluvad: H. Roos, J. Allast, A. Parm, M. Simmulson, J. Rehk ja E. Pärs.

Rühma aktiivsele tegevusele ja hää käekäigule on õpet. B. Mäelo palju kaasa aidanud, alati rühma üritusile soojalt vastutulles.

1932 a. detsembris asutati ka rühma vilistlaskogu.

Väljaandja: Tartu linna tööstus- ja majandusõpilaste-kooli õpilaskond.
 Vastutav toimetaja: J. Allast, Tegev toimetaja: H. Roos. Korrektor: õpet. E. Adamson.

A. Südeni trükk, Tartus.

55407

Hambaarst
J. Järve-Sarepera
Rüütli tän. 25. Tel. 3-25.
Kunsthambad
Vastuvõtmine 9—1 ja 3—6.

Fotoateljee „LUMIER“

Kauba tän. 17. II korral.

Hinnad:

Postkaardid, $\frac{1}{2}$ tosinat . . Kr. 1.80
Visiitpildid, $\frac{1}{2}$ tosinat . . „ 1.—
Tunnistusepildid, $\frac{1}{2}$ tosinat „ —.60
Suurendamine loomulikes ja kunst-
likes värves.

Th. Jürgenson ja Ad. Kurg.

FOTO- ja suurendusäri

Semiemaille tööstus

A. ETTI

Riia 19—5.

A. PIHU

RÄTSEPMEISTER

Uueturu 9.

Kiire ja korralik tellimiste
täitmine

D. Kaarus

Rätsepmeister

Tähe 62.

Teadaanne.

Tartu töösuseametis alga-
vad kevadised eksamid õppinud
töölisele mai kuu 15., soovi-
avaldisi võetakse vastu Tartu
töösuse-ametis (Ülikooli 8)
alates 1. maist. Enne soovi-
avaldise andmist tuleb tasuda
Eesti Panka eksamimaksu Kr.
10. —

Märkus: Meistriteksam on
septembris.

M. Vellema
Tartu töösuse-ameti
esimees.

foto c

Suurel ja väiksel arvul
soovitab

tinavalget,
tsinkvalget,
prants. kuldookrit

ja kõiki teisi
värve ja
värnitsat

tuntud headuses ja võistlemata
hindadega

E. Weckram

Raekoja 12, tel. 12-90 ja
Tähe t. 65, tel. 5-65.

TARTUS.

Soovitan suures väljavalikus
meeste ja naisterahva
valmisriideid

võistlemata häduses
soodsamate hindadega.

Gustav Mark

Valmisriiete äri

Aleksandri 9.

Kokkuhoid on praegusaja
hüüdsõna!

Kõige odavamalt ostate
meeste ja naister.

kevade moe-palitud,
mantleid ja meeste
ülikondi

A. VALDSON'I

Eesti valmisrõivaste ja
tellimiste ärist

Tartus,
Aleksandri t. 1.

Kõige odavam ostukoht

on

KONST. JAIK'I

kirjutusmaterjali-,
paberi-, papi-, tapeti- ja
raamatukaupluses

Tartus,

Suurturg 11.

Müük suurel ja
väiksel arvul.